

Pædagogisk læreplan for Hotherdalen 2021



Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Udarbejdet i perioden november 2020 til februar 2021

Susanne Christensen, Majbritt Fride Aundal, Cecilie Berner Nielsen, Gitte Hansen, Susanne Rongsted, Susanne Sommer, Mette Fønsskov Vilhelmsen, Sisse Hansen, Helle Høgh Nilsson.

Skrevet i samarbejde med Bulderbo som er en del af område Hårlev.

Billederne er godkendt til brug i denne folder.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.



[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan



Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Stamoplysninger og lokale forhold:

Børnehaven Hotherdalen er en del af børneområde Hårlev i Stevns Kommune, sammen med Bulderbo og den tværkommunale dagpleje. I Hotherdalen har vi børn mellem 3-6 år, bestående af to børnehavestuer, *Troldestuen* og *Alfestuen*. Hotherdalen ligger mindre end en times kørsel fra København, i Hårlev, under Stevns Kommune, i Region Sjælland - med 2753 indbygger (2020). På adressen: Dalen 5, 4652 Hårlev.

Den pædagogiske profil:

I Hotherdalen arbejder vi med de Pædagogiske Læreplaner via kortere og længerevarende projektperioder, opdelt i de tilhørende temaer. I Hotherdalen er vi meget optaget af de pædagogiske læringsmiljøers betydning for det enkelte barns trivsel, udvikling, læring samt dannelse, med omdrejningspunkt i det enkelte barns leg og inklusion i fællesskabet. I Hotherdalen ønsker vi at give børnene kendskab til det område de vokser op i, og er en del af. Derfor bruger vi lokalområdet, lokalhistorien med flere i dagligdagen. Hårlev er en gammel landsby, med rødder tilbage til vikingetiden, og ved siden af Hårlev kirke findes der den store *Kong Hother Høj*. Sagnet om Kong Hother omhandler området, hvor Hotherdalen ligger, og derfor tages der fx udgangspunkt i dette via opnåelsen af de pædagogiske læreplansmål.

Vi er stærkt inspireret af Marte Meo metoden, og er i en løbende læringsproces, da vi gerne vil have børnehaven Hotherdalen til at arbejde endnu mere med Marte Meo. Vi har en anerkendende tilgang til børnene, og lægger vægt på et omsorgsfuldt miljø, der giver plads til udvikling i trygge rammer.

Ligeledes er den daglig ledelse optaget af, at de ansatte også bliver set som de unikke mennesker de er, ved et fokus på, at deres *kompetencer kommer i spil, at de trives i deres arbejde og bliver rummet, husket i- og inddraget i fællesskabet*. Med den overbevisning om, at ingen, der mistrives, kan overføre den optimale omsorg i relationen til andre, som har størst betydning, når man arbejder med mennesker.

I Hotherdalen har vi et personale, som har **ja hatten på**; *den klarer vi.. det finder vi ud af.. selvfølgelig kan vi det..*

En personalegruppe, hvis kompetencer og arbejds-iver spænder bredt i forhold til *indretning, udeliv, kreativitet, udvikling af læringsmateriale, den gode forældrekontakt, personlig involvering mm*. Dette afspejler sig i fagligheden, i institutionens udseende, og i den humor og humøret der er.

Hotherdalens 's fysiske rammer:

Hotherdalen har rigtig fine rammer, både udendørs- og indendørs. Vi i Hotherdalen, er i gang med at gøre både ude og inde arealerne, endnu mere optimale til målgruppen. Vi har blandt andet et stort bålhus, som vi er i gang med at implementere mere i hverdagen.



Pædagogisk grundlag



”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børnesyn

I Hotherdalens børnehave arbejder vi ud fra et anerkendende børnesyn, hvor vores udgangspunkt er, at børn gør det bedste de kan, og hvis de ikke kan, må vi hjælpe. Den voksne må justere, og ændre sine handlemuligheder. Vores børn er små mennesker, med hver deres rygsæk, og skal derfor mødes i hvert deres behov. Den tillidsfulde og trygge relation er derfor afgørende for, at vi kan arbejde anerkendende, og med fokus på barnets potentialer.

Vi er nysgerrige sammen med børnene. Hos os skal børn opleve tryghed, nærhed og trivsel, i et læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Børnene skal stole på at vi som voksne er troværdige overfor det enkelte barn. Det er vigtigt for os, at børnene har medbestemmelse, og får en følelse af at de bliver set, hørt og forstået.

Dannelse og børneperspektiv

I Hotherdalen skal børn føle sig set, forstået og hørt. Børnene skal have medindflydelse på egen hverdag, og inviteres til at være aktivt deltagende, og dermed medskaber af egen udvikling og læring. Hos os skaber vi rum for, at børnenes forskelligheder, perspektiver og hensigter kommer i spil i dagligdagen. Vi øver i at vente på tur, øver i at kunne lytte til hinanden, samt at aflæse hinandens mimik. Vi understøtter børnene i at tale respektfuldt til hinanden, drage omsorg for hinanden og behandle andre som de selv vil behandles. F.eks. kan børnene have brug for den voksne til at løse en konflikt. Dette kan gøres ved, at den voksne ordret foreslår børnene, hvad de skal sige til hinanden, for at løse konflikten. På den måde støtter vi børnene i konflikthåndteringen. Vi understøtter, guider og hjælper i de svære situationer.

Sammen med børnene udforsker vi det at kunne se indad og ud mod omverdenen. Vi understøtter børnene i at sige fra og til, samtidig med, at de også skal have en forståelse for, at andre kan have lyst til noget andet, eller at den voksne bestemmer i en given situation eller aktivitet. Vi øver i at kunne indgå i forhandlinger i løbet af dagen. Igennem dagen har vi stor fokus på børnenes perspektiv. Dette gør vi blandt andet ved at inddrage børnene i planlægning af aktiviteter. Børnenes holdninger er vigtige igennem hele dagen, ex. kan vi have lavet en legeaktivitet, der ikke lige fanger børnene denne dag, og så må vi gribe børnenes spor, og rette aktiviteten hen imod, hvad der optager dem, samtidig med, at vi som pædagogisk personale stadig formår at holde fast i det faglige udbytte. Ved at gøre det til børnenes medbestemmelse, oplever de, at der er plads til forandringer, hvor de kan komme med deres individuelle bidrag. Nogle gange vil det være det enkelte barns perspektiv, andre gange bestemmer flertallet, og sommetider den voksne.

Leg

Leg har en stor værdi i sig selv, og er en af de vigtigste ting i barnelivet. Leg er fundamentet for læring, udvikling og dannelse. Leg styrker fællesskab og relationer, og understøtter mulighed for medindflydelse, forhandling og udvikling af personlige styrker. Leg er fordybelse, fantasi, nysgerrighed, udforskning, socialisering og selvstændighed, og styrker selvværd og identitet, samt fremmer den sproglige opmærksomhed. Her deler vi, vi forhandler, går på kompromis og deler vores ønsker, fantasi og ting fra dagligdagen. I legen bearbejder børnene, de indtryk de har, og giver udtryk for det. De omsætter deres erfaringer og oplevelser i legen. P.t. er det ex tandlæge, husdyr samt corona, og hvad deraf følger, der optager børnene. Især corona, fordi de ikke kan se familie og legekammerater, samt skal forholde sig til brug af mundbind, isolation mm.

Vi har opmærksomhed på de lege- og læringsmiljøer, der skal til for at fremme og understøtte børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Der er opmærksomhed på de forskellige legetyper, ex rolleleg, tumleleg, konstruktionsleg, fantasilege, regellege og den undersøgende og udforskende leg.

Vi er observerende og opmærksomme på at prioriterer leg. Vi er en del af det, ved at igangsætte og styre lege, ved at observere og assistere, og ved at være i baggrunden, gå foran eller ved siden af. Vi er medskabende af legen ved at guide, vejlede, være nysgerrige og undrende med børnene. Ex. har ikke alle børn legekompeterencer, og forstår de sociale legeregler. Her er vi på i små legegrupper, hvor vi sætter navn på børnene, intentioner, handlinger og styrer legen, så de ser, oplever og lærer at forstå hinandens hensigter og handlinger.

Læring

Læring dækker bredt. Det sker igennem leg, relationer, planlagte aktiviteter, samt et samspil mellem barn/voksen, barn/barn, børn/børn.

For at børn skal kunne tilegne sig læring, er det vigtigt at barnet får dannet nogle relationer til andre børn i gruppen, det kan være igennem en leg, som et af børnene foreslår, Eks. legen ”**kom hjem mine kyllinger**”, hvor børnene vælger den rolle de har lyst til at være, og når den voksne er deltager, kan den voksne hjælpe og guide børnene igennem legen. Børnene lærer ved at se hvordan legen skal leges, og lærer af hinanden, ved at se, hvad der skal gøres i forhold til rollerne.

Læring kan også ske ved, at den voksne sætter en aktivitet i gang. Her har den voksne en rolle i at opmuntre børnene til at være en del af legen, og her begynder børnene at være medaktører til selv at udvikle legen, og begynde snakke sammen om, hvad de skal i legen, mens den voksne får en birolle i legen, men stadig er med på sidelinjen.

Jo flere læringsmiljøer de voksne kan skabe i daginstitutionen, jo mere har børnene mulighed for at styrke deres sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Det kan være, at nogle børn har fundet nogle regnorme og de andre børn viser interesse for, hvad de har

fundet, og spørger ind til hvad det er. Legen kan her udvikle sig til at flere børn finder regnorme, og den voksne kan bidrage med viden omkring regnorme og deres cyklus.

Børnefællesskaber

Vi har ansvaret for, at alle børn føler, at de er en del af det sociale fællesskab. Det kan være det selvvalgte fællesskab, hvor børnene selv har valgt en vennegruppe, eller det voksenunderstøttende fællesskab, hvor de voksne har hjulpet barnet ind i en gruppe. Det kan også være en aktivitet igangsat af en voksen, hvor der er taget udgangspunkt i interessen hos det barn, som har brug for lidt ekstra hjælp til at komme ind i fællesskabet. Den voksne kan ofte trække sig fra aktiviteten og observere fra sidelinjen, og hjælper og inspirerer, når der er behov for det.

Det er i fællesskabet med andre børn og voksne at børn udvikler sig. Derfor er børns sociale relationer og venskaber er vigtige.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Eksempler fra Børnesyn:

En dreng vil gå balance på vores væg uden for, men han ser ud til at synes det er svært. Ved at observere drengen og guide ham tæt, hjælper vi ham til at øve sig og få mod til at komme videre til næste udviklingstrin. Vores tro på ham smitter af, så han selv får tillid til egne evner.

I en frokost situation bestemmer børnene selv hvad de vil have på deres mad.

Vi har en gruppe børn, der er med i mad møder, hvor de har medindflydelse på deres frokost i hverdagen.

Eksempel fra Dannelse og børneperspektiv:

En pige vil bestemme hvad et andet barn skal spise til frokost. Hun lægger noget mad over på hans tallerken. Drengen bliver ked af det. Her taler vi med de to børn om at se på sin kammerat, hvad udtryk har han/hun har, og at sige fra, hvis man ikke vil have det. Dagen efter hører vi samme dreng sige til en kammerat: Kig på mig, jeg kan ikke lide det.

Eksempel fra Leg:

Nogle børn har brug for at blive guidet i legen og forstå de sociale legeregler. Her sætter vi navn på børnenes intentioner og handlinger, og guider legen, så de ser, oplever og lærer at forstå hinandens hensigter og handlinger.

I Coronatiden fik vi nogle træstammer. En pædagog skal bære træstammerne ud på legepladsen, børnene følger den voksnes initiativ, og får ideen til en balancebane, som børnene hygger sig med det meste af dagen.

Eksempel på læring:

Forudsætningen for at lære, er at være tryk i sine omgivelser.

Børnene finder en larve som vi nærstuderer, undersøger, og snakker om. Børnene har spørgsmål om, hvilke farver den har, er den farlig?, hvor stor bliver den?

Børnene føler sig trykke i at være undersøgende.

Eksempel på børnefællesskaber:

Den voksne er på stuen med en lille gruppe børn. De sidder alle sammen på gulvet og leger med klodser. Den voksne er helt tæt på børnene og støtter dem i fællesskabet. Det gør hun ved at guide børnene i legen og vise dem, hvordan de kan bruge klodserne til at skabe en leg. Hun stiller åbne spørgsmål, som f.eks. "hvad skal vi bruge, hvis vi skal bygge et hus?". Efter lidt tid begynder børnene selv at udvikle på legen. De har fokus på hinanden og det de gør sammen. Den voksne bliver ved børnene, så hun er tæt på til at kunne støtte, hvis der er brug for det.

Vi etablerer forskellige fællesskaber for barnet, f.eks. spisegrupper, legegrupper, aldersopdelte grupper og grupper på tværs af alder, så barnet får forskellige erfaringer med fællesskaber. Vi arbejder for at sikre, at alle børn får erfaringer med at have en betydningsfuld rolle i fællesskabet. Hvis vi skønner at et barn har behov, sørger vi for at barnet får en position i fællesskabet, som de andre børn kan få øje på. Det betyder at barnet og barnets kompetencer kommer i spil på en sådan måde, at barnet får en betydning i og for fællesskabet.



Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Begrebet læringsmiljø er en sammensætning af de to ord læring og miljø.

Læring betyder personlighedsudvikling og spiller en hovedrolle i barnets aktive udvidelse af erfaringsverden og kompetencer. Miljø er alt der har med barnets omgivelser at gøre, både fysiske, psykiske og sociale påvirkninger. Læringsmiljøet skal understøtte og drage omsorg for alle børns dannelse, læring, trivsel og udvikling i et fællesskab, hvor alle børn er betydningsfulde. Læringsmiljøet skabes på grundlag af et bredt læringsbegreb, der er holistisk og samskabende, strækkes sig over hele dagen og understøtter barnets kropslige, motoriske, sociale, emotionelle og kognitive læring. Når det pædagogiske personale skaber læringsmiljøer, tages udgangspunkt i en antagelse om at nærværende voksne er en forudsætning for barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse.

For at understøtte det pædagogiske læringsmiljø bedst muligt i hele barnets institutionsdag, organiseres personalets ressourcer og kompetence over hele dagen. Der er sammenhæng mellem skabelsen af gode læringsmiljøer og de organisatoriske rammer, personalets kompetencer, børnegruppens sammensætning og størrelse, de fysiske rammer samt deres æstetiske udformning. Læringsmiljøet er fleksibelt og omskifteligt og understøtter til enhver tid den aktuelle børnegruppe og børnefællesskabets behov. Der arbejdes løbende med at styrke det pædagogiske læringsmiljø, og arbejde med en differentieret pædagogisk tilgang, ved at holde fokus på f.eks. legen, børneperspektiver eller rutinepædagogik

Vi arbejder også med det pædagogiske læringsmiljø ved løbende at erfaringsudveksle på personalemøder, team- og stuemøder og ved møder med de faglige fyrtårne.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Personale og forældre indgår i et forpligtende og respektfuldt partnerskab omkring det enkelte barns udvikling og trivsel. Personalet har en ressourceorienteret og nysgerrig tilgang til kendskabet og samarbejdet med forældrene. De inddrages og informeres om arbejdet med barnets læring, trivsel, udvikling og dannelse. Personalet har i forældresamarbejdet fokus på den gode dialog, gensidig respekt og sammenhængen i barnets liv mellem livet derhjemme og institutionslivet.

En tryk start for barn og voksen gives ved at indkøre barnet i børnehaven sammen med en forælder, i det tempo barnet er trygt ved. Her får vi de nødvendige informationer der er, lige netop om det enkelte barn og dets forældre. Efter et par måneder holder vi indkøringssamtaler. Indkøringssamtaler er et tilbud til forældrene, hvis de har spørgsmål til barnets start, ud over de almene snakke i dagligdagen. Hertil vil pædagogen fortælle om barnets opstart, dagligdag på stuen, søvn, mad, selvhjulpenhed osv. Barnets trivsel og udvikling støttes ved et godt samarbejde mellem hjemmet og institutionen. Her tilstræber vi at indgå i en tydelig og ligeværdig dialog med forældrene.

Forældrene skal vide, at deres barn bliver set. Det sker ved, at det pædagogiske personale giver forældrene nogle fortællinger om deres barns hverdag, episoder og oplevelser i børnehaven. Ved aflevering og afhentning er der dagligt dialog mellem forældre og personale. Vi fortæller om barnets dag, og ligeledes forventer vi, at forældrene informerer os om små og store ting, der er sket i hjemmet. Det kan være, at barnet væltede på cyklen, et marsvin der dør, eller skilsmisse. På den måde kan personalet bedre støtte og forstå barnet. Hvis forældre eller personale har brug for at drøfte noget omkring barnet, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at gøre barnet til en del af samtalen, foretrækker vi, at dialogen foregår via telefon, eller at der aftales et møde.

Udover den daglige dialog, tilbydes forældrene indkøringssamtale, generelle trivselssamtaler og "nu skal dit barn snart i SFO/skole samtale" om nødvendigt. Vi anvender TOPI som arbejdsredskab. Det er et system, hvor vi systematisk vurderer barnets trivsel. Hvis den giver anledning til bekymring, indkalder vi forældrene til et dialogmøde, hvor der aftales tiltag ift. problematikken.

Vi benytter os også af skriftlig dialog med forældrene via Aula. Dette er et redskab, hvor forældre og personale kan give beskeder til hinanden. Det er et hjælpemiddel til planlægning af ferietider mv. Ligeledes bruges Aula til at lægge billeder og fortællinger op om sturnes aktiviteter og hverdag.

I skrivende stund har ti måneder med Corona restriktioner givet nogle anderledes rammer for forældresamarbejdet. En kontinuitet, hvor alt foregår på den samme forudsigelige måde hver dag, og endelig en klar afstemning mellem forældre og personale om, hvornår der skal siges farvel og tages imod. Ulempen har været et meget skarpe skel mellem barnets verdener: institution og hjem. Forældrene ser ikke barnet i

dets legerelation. De har ikke mulighed for at smalltalke med den voksne, de er mest tryk ved. De kender ikke deres barns omgivelser, hvorved det bliver sværere at have en samtale med sit barn om det der sker i institutionen. Det stiller krav til personalet om at billedliggøre og fortælle om hverdagen i højere grad.

På forældrerådsmøder og bestyrelsesmøder arbejdes der løbende at udvikle det gode forældrepartnerskab, og der deltager forældrerepræsentanter ved det årlige pædagogiske tilsyn.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vores ønske og mål for alle børn i Hotherdalen er, at de oplever sig selv som en del af et børnefællesskab. Når et barn befinder sig i en udsat position, vil vi kunne observere, at det er uden for fællesskaberne. Barnet har fx ikke så let ved at indgå i lege, eller vi oplever at barnet er trist, eller ofte kommer i konflikt. Barnet kan også være i en følelsesmæssig sårbar periode; måske oplever det vanskeligheder i institutionen eller hjemmet. Det kan skyldes udskiftning af voksne, bedstevennen flytter, skilsmisse, sorg mv.

Når vi eller forældrene oplever, at et barn befinder sig i en udsat position, ligger vi vægt på at have et tæt samarbejde med forældrene. Børn i udsatte positioner er ikke en konstant tilstand. Det er en pædagogisk opgave at ændre på omgivelserne og den måde læringsmiljøerne tilrettelægges, således at det giver forskellige muligheder til forskellige børn.

Læringsmiljøet kan fx justeres ved at lave en mindre spisegruppe. Nogle børn kan have brug for et frikvarter/pause fra input og støj i løbet af dagen. De voksne kan hjælpe de andre børn til at få øje på et barns legepotentialer, ved at lave en struktureret legegruppe.

Et barn, der ikke bryder sig om at sidde tæt, kan måske bedre deltage i samlingen, hvis det får lov at sidde lidt udenfor rundkredsen. Et barn kan i en periode have brug for at være tæt på en voksen for at føle sig tryk.

Hele personalegruppen havde i november 2020 en personaledag med Relationsformidlerne. Denne dag gav personalet en fælles forståelse og refleksionsgrundlag. En vigtig pointe er, at vores udgangspunkt skal være *at børnene gør det bedste de kan! Det er de voksnes ansvar at justere sig positivt!*

De voksne er deres eget redskab. Når vi oplever et barn i en udsat position, bør vi studere dets tilknytningsmønstre. Den relation vi selv tilbyder barnet, kan skabe udviklingspotentialer og forandring.

Personaledagen gav os et nyt begreb, metodeløftet. Det er helt legalt at sige højt, at man som personale ikke kan finde på handlemuligheder, der kan gøre en svær situation positiv for barnet. Når man som personale føler sig presset, vil man måske opleve barnet som et problembarn. Denne tankegang skal personalegruppen hjælpe hinanden med at komme væk fra. Vi skal hjælpe hinanden med at skabe muligheder for barnet.

Børn i udsatte positioner hører ofte mange dårlige fortællinger om sig selv. Fx bider, driller, græder eller forstyrrer barnet. De voksne skal være gode til at få øje på de positive fortællinger og highlighte dem, så barnet kan spejle sig i en positiv fortælling om sig selv. Disse fortællinger er også med til at skabe forståelse og rummelighed fra andre børn og forældre.

For at sikre os, at vi ikke overser, at et barn befinder sig i en udsat position, eller at det i en periode mistrives, anvender vi materialet TOPI. Dette er en trivselsmåling som det pædagogiske personale foretager årligt på alle børn efter behov, eller ved bekymring for et barn. Screeningen placerer barnet i grøn, gul eller rød. Gul er bekymret, og rød er meget

bekymret. Ud fra dette samarbejder vi med forældrene om tiltag, der kan hjælpe barnet. Nogle gange er det nødvendigt at få hjælp fra PPR.

Personalet har mulighed for at drøfte et barn på distriktsmøder. Her kan personalet få vejledning fra kollegaer og andre faggrupper til at hjælpe et barn mhp. at styrke dets position, trivsel og læring

Eksempler:

Et barn har det svært i for meget støj, og ustrukturerede omgivelser. Her giver vi barnet plads til pauser, alenetid, eller tid i en mindre gruppe. Vi bruger metoden Marte-Meo, som er den anerkendende tilgang. Barnet føler sig her hørt og forstået.

Et barn råber højt, hvis de andre børn rører ved det legetøj, som han er i gang med at lege med. Personalet har fundet frem til, at det sker, når han har lyst til at lege alene med yndlingslegetøjet. Personalet inddrager ham i en snak om, hvor det vil være godt at sidde med legetøjet, når han gerne vil sidde med det for sig selv i en periode. Desuden arbejder de med at støtte ham i at sige fra over for de andre børn på en hensigtsmæssig måde.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen

Overgangen fra børnehave til SFO/skole er noget, der fylder meget hos børn i storbørnsgruppen. Det er meget spændende med den der skole, men hvad er det egentlig for noget?

Vi samarbejder med den lokale skole, som hedder Hotherskolen. Vi har for nylig udarbejdet en konkret handleplan for dette samarbejde. Den indeholder bl.a. besøg på tværs, brobygningsskemaer og overdragelsesmøder. (Der tales også om forventningsafstemning.) Samarbejdet tager udgangspunkt i både børn, forældre og personale.

Hotherskolens SFO starter et forløb den 1. april, der hedder Spirerne. Dette er et førskoleforløb for dem, der skal begynde i skole i august, efter sommerferien.

I børnehaven samler vi vores nye storbørnsgruppe i april, og fortæller dem, om alt det der skal ske, det næste års tid. Vi vil arbejde målrettet med at skabe nysgerrige og modige børn, der føler sig trygge, og klar til et nyt kapitel i deres liv. Vi vil tage højde for deres forskellige udviklingstrin, og imødekomme det enkelte barn. Vi mødes en gang om ugen, og laver aktiviteter med fokus på fællesskab og venskaber, koncentration og fordybelse - og selvværd.

De bliver introduceret for tal og bogstaver, former og farver i forskellige lege og aktiviteter. De skal f.eks. bygge forskellige former ud af spaghetti og skumfiduser, eller klippe bogstaver ud af en tilbudsavis og sætte på en collage.

De får en mappe med førskoleopgaver, og indimellem tager vi på ture. Her kan lege foregå mere kropsligt. Vi spiller f.eks. billedlotteri op og ned ad en bakke, spiller naturbingo- find fem blade, syv pinde og tre snegle. I alle disse lege og aktiviteter tilegner børnene sig viden og færdigheder på en sjov og motiverende måde.

Forældrene bliver informeret om aktiviteterne på Aula, og vi opfordrer jævnligt til at arbejde videre med lignende derhjemme, som en slags lektie eller samtale/dialog med deres barn. Forældrene bliver inviteret til møder omhandlende deres barn i forhold til skolestart. Vi tager udgangspunkt i et brobygningsskema, som bl.a. handler om barnets sociale udvikling, kommunikative udvikling osv. Er barnet skoleklar, eller er der noget der skal arbejdes med? Ved fælles indsats finder vi ud af det. Derefter sender vi brobygningsskemaerne til skolen, og de bliver gennemgået, sammen med os fra børnehaverne.

Til dem, der vælger en anden skole, tilbyder vi, at de selv kan aflevere det udfyldte brobygningsskema til den pågældende skole. Personalet fra SFO'en kommer på besøg i børnehaverne i ... måned og hilser på de børn, der skal være spirebørn. Ligeledes vil vi besøge SFO'en og storbørnsgruppen i den anden institution. (Altså når der ikke er corona ☺). Dette er for, at de kan sætte ansigt på de voksne og de børn de inden længe skal være sammen med.

Tryghed er nøgleordet, når man skal noget nyt.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi benytter os af det omkringliggende lokalsamfund. De fysiske faciliteter benyttes løbende. Vi er åbne og udforsker muligheder i vores nærmiljø. Af kulturtilbud i nærområdet benyttes blandt andet biblioteket og kirken. Forældrerådet vil lave en idebank, med flere spændende tiltag for børnehaven.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har haft en stor samlet indsats med at indrette vores fysiske og æstetiske læringsmiljø. Vi har tidligere haft oplæg med Charlotte Ringsmose og Susanne Ringsmose om indretningens betydning, for at sikre os, at vi var opmærksomme på, hvilke faktorer, der havde betydning for børnenes læringsmiljø.

Det fysiske børnemiljø:

- Hotherdalen har fire stuer til rådighed, og god fysisk plads ude. Dette skaber gode betingelser for at skabe forskellige læringsrum, og dermed mange forskellige typer af lege og aktiviteter.

-Vi arbejder som sagt med læringsmiljøer, således at børnene får forskellige muligheder for fordybelse. Dette er en dynamisk proces, idet den hele tiden tilpasses børnegruppens behov for f.eks. fordybelse, motorisk udfoldelse, kreative og eksperimenterende processer, forskellige rollelege osv.

-Vi er ude dagligt, og prioriterer uderummet højt. Her er særlig plads til store armbevægelser og høj lyd.

Det psykiske børnemiljø:

-I Hotherdalen arbejder vi med den anerkendende tilgang. De voksne er bevidste om, at de har ansvaret i relationen. De skaber en positiv og tryk stemning, ved at udvise nærvær med øjenkontakt, smil, let berøring, delt opmærksomhed, interesse, guidning osv.

-Vi arbejder med accept af forskelligheder, da alle skal have en plads i fællesskabet. I små grupper arbejder vi med "Fri for mobberi", der bygger på værdierne tolerance, respekt, omsorg og mod.

-Vi er særlige opmærksomme på børnenes indbyrdes sammenspil og sprogbrug, da vi er af den overbevisning, at sprog skaber virkelighed

-Vi opdeler dagligt børnene i mindre grupper bl.a. med henblik på at skabe et lavere støjni-veau, mere nærvær og bedre forudsætning for leg, læring og udvikling for det enkelte barn.



De seks læreplanstemaer



”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Målet for det enkelte barn i Hotherdalen er at kende sig selv – følelser, reaktioner og kompetencer, og blive et selvstændigt menneske, som udvikler sig på det personlige plan. Vi lægger stor vægt på at skabe trygge rammer, hvor tillid og respekt for det enkelte barn, danner grundlaget for et udviklende og kreativt læringsmiljø. Vi vil understøtte, at alle børn udvikler selvværd, selvtillid og engagement, livsduelighed og gåpåmod. For at opnå det, er det for os vigtigt, at barnet føler sig trygt, og er i god trivsel.

Vi er bevidste om børnenes individuelle udvikling og færdigheder, og tilpasser udfordringer og aktiviteter ud fra barnets nærmeste udviklingszone, så de har modet og lysten til at fortsætte. Vi hjælper og støtter det enkelte barn i at sætte ord på egne og andres handlinger, ønsker og følelser. F.eks. under samling, hvor barnet er i centrum og skal fortælle eller vælge en sang, der skal synges. Her opnår barnet følelsen af at blive set, hørt, respekteret være betydningsfuldt, og føle sig som en del af et større fællesskab.

I Hotherdalen er vi ikke aldersopdelt, men arbejder på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund, for at understøtte børnene i at udforske og lære sig selv og hinanden at kende, og hjælpe og høre på hinanden. F.eks. samling; tør at stå frem, vente på tur, lytte til hinanden, konfliktløsning ved at bruge sproget, blive selvhjulpne mm. Vi motiverer, guider og støtter børnene på en anerkendende måde, og udstråler og udviser en positiv forventning om, at vi har troen på, at børnene kan selv.

Gennem vores opmærksomhed, nærhed og anerkendelse, arbejder vi med den alsidige personlige udvikling gennem ligeværd, respekt og anerkendelse på de individuelle behov og forskelligheder, som børnene har - med fokus på børnenes stærke sider. Samtidig er vi bevidste om, at vi er rollemodeller for børnene.

vi hjælper børnene til at indgå i legefællesskaber ved at dele dem op i mindre grupper, så børnene "opdager" hinanden, og på den måde få nye venskaber. Vi deltager i legen, guider ved uenighed ved at hjælpe dem med at afkode og sætte ord på egne og andres følelser og handlinger.

Vi opmuntrer og opfordrer børnene til at hjælpe hinanden. F.eks. i garderoben med at tage tøjet af, og ved oprydning både inde og ude.

Vi vil løbende evaluere på vores daglige rutiner, og være nysgerrige på, hvad der fungerer, og gøre mere af det, så unødige konflikter blandt børnene opstår. F.eks. hvem og hvor mange børn kan være i garderoben sammen.

Vi understøtter, og sætter en tryk ramme for børnene, så de kan udvikle selvværd og selvtillid gennem relationer og samspil barn/voksen og barn/barn.

Det gør vi ved at være troværdige og nærværende i samspillet. F.eks. hilse og byde børnene velkommen, når de kommer i børnehaven, og spørger ind til dem, så de føler sig set og betydningsfulde.

Eksempler:

A sidder på gulvet og leger med biler. B kommer hen til A, og føler stor lyst til at deltage i legen. B styres af et umiddelbart behov, og opfatter derfor ikke, at han faktisk ødelægger noget for A, ved at samle en bil op. A siger "nej" og begynder at råbe op. Han rejser sig op, og hiver bilen ud af hånden på B. B forstår ikke at A protesterer, da han gerne vil lege med biler. B kigger på den voksne, som sætter ord på begge børnene. Voksen: "A du bliver sur over at B tager din bil, og B du synes det ser spændende ud, og vil gerne lege med biler". Der bliver sat ord på, for at de kan identificere og genkende følelserne i sig selv og andre.

A kan ikke få sine støvler af, og bliver frustreret. En af de større børn, prøver at hjælpe barn A med at få støvlen af. Her anerkender og roser vi børnene for at hjælpe hinanden.

Der høres musik, og alle børn danser undtagen A. Pædagogen henvender sig direkte til A og spørger, om hun må se A danse. A forsøger at danse, og pædagog roser og siger "hvor er du god". Dette gør, at A får det største smil på læben, og nu gerne danser med sammen med alle de andre børn.



Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Social udvikling er nøglen til deltagelse i fællesskabet, hvor der er mulighed for at danne relationer og samspil med andre børn og voksne. Sociale kompetencer udvikles i fællesskabet med andre mennesker. Barnet skal lære at danne tætte relationer til andre mennesker. Den sociale udvikling foregår i trygge rammer og fællesskaber, hvor børnene oplever at høre til, blive set og hørt og være betydningsfuld, og gennem leg og relationer udvikler børnene sociale færdigheder og empati, som er vigtige dele i sociale kompetencer

Børnene skal kunne udsætte egne behov, mærke egne følelser, sætte sig i andres følelser, forstå den andens perspektiv, indgå i forhandling og lære at gå på kompromis. De skal kunne vise hjælpsomhed, omsorg, respekt og tolerance over for andre børn. De skal lære at afkode og forstå en legs normer, formelle og uformelle spilleregler for at blive en del af legen

Det er vores opgave at skabe et inkluderende miljø, hvor alle bliver anerkendt og set, og hvor alle børnene lærer at inddrage og respektere hinanden. For at børn udvikler deres sociale kompetencer bedst muligt, er det vigtigt, at de er omgivet af voksne, der støtter og guider dem i, hvordan man navigerer i sociale sammenhænge. Vi voksne er rollemodeller for børnene. Derfor tilstræber vi en anerkendende omgangstone, både blandt voksne og børn.

I vores dagligdag inviterer vi barnet til at være aktiv deltagende. Vi er meget bevidste om vigtigheden af, at børnene trives i gruppen og sammen med os som personale. Vi er tydelige og skaber rammer og struktur, der skaber tryghed hos både børn og forældre. Trivsel i den nære gruppe giver tryghed.

Vi guider og støtter op om barnet i en konflikt ved, at være lyttende og spørgende, for derefter i fællesskabet at finde en handlemulighed. I Hotherdalen arbejder vi også med fri for mobberi.



Relationer og venskaber kan etableres og styrkes ved at kæde børn sammen på tværs af stuen. Børnene kan af forskellige grunde pga. generthed, usikkerhed, uudviklet sprog osv. have svært ved at opbygge venskaber. Men det kan også handle om, at barnet endnu ikke er så god til at forstå og aflæse de andre børns initiativer. Uanset årsagen, vil det være til gavn for relationerne at kæde børnene sammen på tværs af alder og køn. De vil opdage hinandens positive sider, og de vil kunne genkende noget hos hinanden. Det vil styrke gensidigheden. Det handler meget om, at børnene får øje på hinanden, og hjælpes til at forstå hinandens budskaber.

Vi hjælper f.eks. de børn, der har svært ved de sociale spille/legeregler ind i leg, ved at guide, vejlede og sætte ord på følelser, handlinger og intentioner, og benævne børnenes navne, så de opdager hinanden, og bliver en del af legen og fællesskabet, og ikke føler sig alene. Vi benævner ligheder og styrker mellem børnene. Det føles bedre, når man er ” flere i samme båd”.

Stuerne er delt op i små læringsmiljøer, og børnene er i løbet af dagen opdelt i små grupper, som vi tænker giver mening for barnet/børnegruppen. Vi støtter børnene i at danne relationer, om lege er selvvalgte eller voksenbestemte. Vi hjælper det enkelte barn, som har det lidt svært ved selv at byde ind i legen, med at komme ind i børnegruppen.

Vi holder dagligt samling, hvor børnene lærer at give plads til hinanden, lytte til hinanden, vente på tur, være i centrum, hvor de bliver set og hørt og føler sig betydningsfulde og at være en del af fællesskabet. De er medbestemmende ved fx at vælge sange og sanglege. Der bliver taget emner op som f.eks. at være en god ven, og der bliver læst små historier.

Eksempler:

A på 3 år er lige startet i børnehaven og det kan være svært at forstå, hvad han siger og hans hensigter. Det viser sig, at han gerne vil lege med biler. Her sætter den voksne sig ved siden af ham og sætter ord på. Samtidig inviterer den voksne en anden dreng B med i legen, som endnu ikke er så opsøgende på de andre børn, Den voksne siger til A " du har en gul bil, og M du har en blå bil" De kigger på hinandens biler og smiler bredt til hinanden.

Det handler om at fremhæve ligheder og skabe kontakt.

Nogle børn er meget optagede af bogstaver, og det at skrive deres eget navn, mor, far, kærestebreve. Et barn spørger den voksne, "hvordan skriver jeg mit navn " Vi skriver det ned, så de kan skrive efter.

Flere af de større børn har helt styr på ord og bogstaver, og vil gerne hjælpe de andre børn, som er stolte ved at hjælpe med at vise og skrive bogstaver. Det kan være en måde at få et barn ind i legen med de andre.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Sprog og kommunikation

I Hotherdalen er personalet opmærksomme på børnenes sprogtilegnelse. Vi er bevidste om, at sprog og kommunikation er en del af alle dagens samspil, rutiner, lege og aktiviteter. Børn tilegner sig sprog i samspil med nærværende voksne og i Legerellationer med andre børn.

Børn, der er dygtige til at kommunikere, har nemmere ved at indgå i børnefællesskaber og lege, de har bedre forudsætninger for at præsentere deres tanker, ideer, følelser og forhandle sig til en plads i legen.

De fleste børn i børnehaven har nu et veludviklet verbalt sprog, der er i stadig udvikling. Vi er nysgerrige i forhold til børnenes interesse? Herigennem kan vi udvide barnets viden/ordforråd/sprogforståelse. Der sker kun læring hos barnet, når det sproglige indhold er meningsfuldt for barnet.

Der kan være børnehavebørn, der endnu ikke har tilegnet sig så meget verbalt sprog endnu. Det kan også være børn i en flersproget kontekst, der endnu ikke har så meget erfaring med dansk- her er det fortsat vigtigt at have øje for *fælles opmærksomhed*. Hvor kigger barnet hen? Hvad kan vi undersøge sammen? Vi tager udgangspunkt i barnets interesse og italesætter det. Herved får barnet gode erfaringer med at kommunikere.

Vi er bevidste om, at vi er sproglige rollemodeller, som barnet kan hente ord og sætninger fra. Vi understøtter også barnets sprog, når de leger med børnene, og hjælper børnene til at bruge sproget, når de leger med hinanden. F.eks. sætter vi ord på følelser, handlinger, intentioner og er nysgerrige.

I Hotherdalen bliver der lavet en sprogvurdering på alle 3 årige. Hvis der viser sig afvigelser i sprogvurderingen tager vi det op med forældrene og indkalder talepædagogen

Sprog i samspil/hvordan understøtter vi voksne børnenes sprogtiltagelse:

For at barnets sprog rent faktisk understøttes i de forskellige læringsmiljøer, skal der være kvalitet i sprogpædagogikken.

Vi har følgende fokuspunkter for børnene, men det skal selvfølgelig justeres i forhold til det enkelte barn. Det vil ofte være samme fokus vi vejleder forældrene ud fra, så vi sammen kan understøtte barnets sprogtiltagelse.

- *Børneperspektiv og fælles opmærksomhed:* Børn lærer bedst, når udgangspunktet er barnets egen interesse, initiativ eller følelse. Vi benytter begrebet "vi sætter ord på børnene" fx du kører med bilen, vi vinker lige til mor, eller du synes det var sjovt at...
- *Udvekslingstone kontra undervisningstone:* Forskning viser, at børn der har et højt kommunikativt niveau i højere grad mødes med udvekslingstone. Det er der, hvor den voksne spørger nysgerrigt ind til barnets interessefelt. Her stilles åbne spørgsmål, hvor svaret ikke er givet, det lægger op til dialog og udveksling af erfaringer og synspunkter. Det modsatte er undervisningstone, der lægger op til en ensidig dialog, hvor den voksne har svaret, fx "hvad farve er klovnens næse?" Overfor "hvad synes du var det mest spændende i cirkus?". Det kendetegner også undervisningstone, at den er kortfattet og envejs fx: vask dine hænder, kom nu, vær stille osv. I Hotherdalen vil vi gerne øve os i at benytte udvekslingstone i så mange situationer som muligt, og være opmærksomme på at give alle børn denne mulighed, selvom det forekommer nemmest, når barnet har nemt ved at deltage i samtalen. Nogle gange kan det være nødvendigt at sætte det sprogstærke barn "på pause", for at give plads til en anden- "jeg skal lige høre hvad X vil fortælle".
- *Samtale:* En samtale er den aktivitet, der understøtter sproget bedst, også mere end decideret "sprogstimulering". En sprogunderstøttende samtale har mindst fem turtagninger. Dvs. barnet og den voksne har en dialog, hvor de skiftes til at sige noget. I en sådan samtale kan man komme langt omkring. Det er en god øvelse at være opmærksom på, hvor ofte man som voksen opnår disse samtaler, og med hvilke børn?
- *Pause og tæl til 10:* Nogle gange må vi voksne være bevidste om at stoppe os selv. Vi skal ikke være en papegøje, der sidder på barnets skulder og taler for det; så er "sætte ord på" misforstået. Fx den voksne spørger barnet om et eller andet, barnet svarer ikke, den voksne gætter og svarer selv for barnet. Her skal den voksne holde en lang pause, så barnet får plads til at komme på banen. I vores iver for at give børnene en masse viden, ord og sætninger, kan vores talestrømme blive for lange og envejs (undervisningstone).
- *Det fælles tredje:* Der skal være noget at tale om. Det kan vi sørge for gennem vores indretning fx billeder på væggen, billedbøger og spændende legemiljøer fx dukkekrog. Det fælles tredje er også vores aktiviteter, det vi oplever sammen og taler om, mens vi oplever det. Det kan være sange med fagter og konkrete, en tur på legepladsen med en undersøgende tilgang, arbejde med et tema, lave mad, eller på ture ud af huset, hvor vi får nogle anderledes oplevelser.

- *Her og nu til der og da:* Det styrker børnenes sproglige udvikling at efterbearbejde noget, tale om det der er sket. Her er de billeder, der bliver lagt på intra et hjælpemiddel. Herved kan barnet nemmere fortælle mor og far om "hvad har du lavet idag?" .Vi skal være bedre til at bruge dette billedmateriale pædagogisk. Hvis billeder kommer hurtigt på intra eller på væggen efter det er oplevet, har det en stor effekt. Det er også givtigt at inddrage forældrene ved at gøre dem opmærksomme på, at idag er der lagt billeder på intra. Hvis billedmaterialet ligger på Ipad, er det også oplagt at vise det til forældrene sammen med barnet, som led i den gode historie når barnet hentes.

Sprog som aktivitet: ovenstående fokuspunkter er alle led i et sprogligt læringsmiljø.

Nogle gange udvælger vi aktiviteter mhp at styrke den sproglige udvikling. Fx dialogisk læsning, spil, rim og remser, lyd skelneevne, udtale eller hukommelse, dette har kun en effekt, hvis det opleves meningsfuldt for barnet, og der er en legende tilgang.

Vi præsenterer børnene indirekte og direkte for skriftsprog. Vi vil gerne pirre deres nysgerrighed. På børnenes skuffer bruges skriftsprog. Børnene lærer hurtigt at genkende deres eget navn. Når vi læser med børnene, er det, udover en litterær oplevelse også at få kendskab til, at der findes skriftsprog. Alfabet, bogstaver og tal findes også som udsmykning rundt i huset.

Tema og fokusord/ugens ord: I Hotherdalen arbejder vi med temaer i perioder ud fra et årshjul. I denne periode er der rig mulighed for at gå i dybden med et emne. Temaet skal ikke alene forstås som en sprogstimulerende indsats. I hvert tema forsøger vi at inddrage elementer fra alle seks læreplanstemaer. Når vi arbejder med et tema i denne periode, vil det regne med ord, sætninger og samtaler om emnet. For at arbejde bevidst med sproget vil der til hvert emne være en række fokusord eller ugens ord. Disse synliggøres for forældrene, så de også kan tale med og støtte op.

Ninjagruppe: De ældste børn mødes i gruppen en gang om ugen. Her er der blandt andre aktiviteter også sproglige og førskriftlige aktiviteter.

Sprog i legen: Sproget er sammen med sociale færdigheder en vigtig brik i at opnå deltagermulighed i legen. Det er også i legen, at barnet kan øve sig i at bruge sproget. Ligeledes er sproget med til at udvikle legen. Det er, som skrevet i afsnittet om leg, af stor betydning, at de voksne hjælper barnet ind i legen. Hvis barnet har svært ved at kommunikere, må den voksne blive i legen og støtte barnet i at udvikle legefærdigheder og kommunikere med de andre.

Børn i flersproget kontekst. I Hotherdalen har vi nogle børn, der taler et andet sprog i hjemmet end dansk. Her skal vi være opmærksomme på, at det er naturligt, at barnets andet sprog(dansk) udvikler sig lidt langsommere i begyndelsen. Vi skal være opmærksomme på, om barnet begynder at have ord for genstande på mindst et af sprogene. Den viden kan vi få ved at spørge forældrene. I så fald er barnet godt i gang med at tilegne sig et verbalt sprog, og vil også gøre det på dansk. Er barnet i sproglige vanskeligheder, ligesom et et-sproget barn kan være, er det vigtigt, at barnet får den rette støtte, og problemet ikke forklares i, at barnet skal lære flere sprog.

Hvis vi er bekymrede for et barns sproglige udvikling, er det vigtigt at få øje på, hvordan barnet kommunikerer og støtte det i fælles opmærksomhed. Vi kan skrive ned, hvad barnet faktisk siger, for at få øje på barnets ressourcer og bygge på det, det allerede kan, det plejer at have en god effekt.

Når barnet i flersproget kontekst møder det danske sprog for første gang i børnehaven, har det som regel sit modersmål at bygge dansk ovenpå. Her giver det mening at benævne, så barnet får danske ord og sætninger på den begrebsverden, det allerede har på sit eget sprog. Her gælder reglen om fælles opmærksomhed og læring i barnets interessefelt fortsat. Disse børn har brug for at møde meget mere af den kvalitative sprogpædagogik. De har i høj grad brug for at blive hjulpet ind i legene, eller deltage i aktiviteter sammen med børn og voksne.

Børn i sproglige vanskeligheder. Et barn kan have specifikke sproglige vanskeligheder. Fx udtale, dårlig hørelse, social udsathed. I Hotherdalen har vi et tæt samarbejde med PPRs talepædagog, der kan teste, vejlede eller selv give taleundervisning.

Børn med udtalevanskeligheder bliver henvist til talepædagogen.

I Hotherdalen bliver der lavet en sprogvurdering på alle tre årige. Hvis der afvigelser i sprogvurderingen, tager vi det op med forældrene, og indkalder talepædagogen.

Hvad skal vi arbejde med:

- Udvekslingstenen kontra undervisningstenen og samtale med børnene- hvordan får vi en kultur og praksis, hvor vi leder efter stjernestunder til kommunikation med børnene.
- Den måde vi arbejder på; mindre struktureret, men ud fra et børneperspektiv kræver rigtig meget af os alle sammen, det skal vi have en snak om.
- Bryde kurven så børn i sproglige vanskeligheder også inddrages i den gode dialog.

Eksempel:

Pædagog sidder og læser en historie for børnene. Hun læser overskriften højt "Kong Hother". Hun forklarer børnene om omslaget, og fortæller, at vores børnehave er opkaldt efter Kong Hother. Derefter inddrager hun børnene til dialogisk læsning. Børnene og pædagog fordyber sig i fællesskab om at læse historien, hvor pædagog løbende stiller spørgsmål om historien, og børnene rækker hånden op og svarer på spørgsmålene. Det styrkede børnene i at lytte og huske historien, plus deres ordforråd.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det er kroppen, barnet lærer, oplever og sanser igennem. Når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimenter og mærke deres kroppe, lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. At have styr på de grundlæggende basale grovmotoriske færdigheder, fx krybe, kravle, balancere, hoppe, hinke, styrker udvikling og læring. Målet for det enkelte barn er at turde udfolde sig fysisk (grov- og finmotorisk), føle glæde ved fysiske lege og aktiviteter, udforske og eksperimenter mange måder at bruge kroppen på, og blive fortrolig med egen krop.

Som personale er vi bevidste om, hvad kroppen og fysisk aktivitet betyder for barnets fremtidige vaner og velvære, og om det pædagogiske arbejde i vores dagligdags rutiner i forhold til motorisk udvikling og selvhjulpenhed – f.eks. af- og påklædning. Vi voksne tager udgangspunkt i, at barnet kan selv, og skal have lov til at forsøge og styrkes i troen og tanken om at kunne selv. Derigennem styrkes barnets selvværd, og barnet vokser op med troen på at kunne selv, og stolt af at kunne. Hvis vi hjælper barnet med det, det kan, snyder vi det for udviklingen. *Fx siger et barn, at han ikke kan tage sine støvler af selv. Han bliver opmuntret til at gøre det og det lykkes. Han kom stolt og storsmilende over til os.*

Vi udviser tryghed, nærvær og glæde i relationen, så børnene tør udfordre sig selv og guider, støtter og anerkender deres forsøg. Vi skaber plads, rum og tid til bevægelse.

Vi planlægger aktiviteter, hvor der er grov-, fin- og sansemæssige udfordringer, som tilgodeser alle børn. Samtidig skal vi give børnene mulighed for selv at eksperimenter at afprøve og gentage bevægelsesmønstre, og dermed udvide deres kropslige kompetencer, samt rammelege, der differentieres således, at det enkelte barn oplever flow og er i nærmeste udviklingszone.

Vi er opmærksomme på at være gode rollemodeller, der bruger rummet omkring os, er nærværende og møder børnene hvor de er, og følger deres spor.

Eksempel på at styrke de grundlæggende grovmotoriske færdigheder, bruger vi legepladsen meget her i coronatiden. Der udfordrer vi børnene ved at lave forhindringsbaner og balancerer på træstubbe i forskellige højder, kravle over og under bænke, kongens efterfølger og forskellige sanglege, som stimulerer grovmotorikken. Vi har et stort og højt klatrestativ med rutsjebane, hvor de skal klatre op for at udnytte rutsjebanen. Nogle børn vil gerne, at vi bærer dem derop. I stedet for guider vi dem i, hvordan de skal træde for at komme op, eller andre børn viser dem det. Når det så endelig lykkedes, er de pavestolte.

Vi nyder og sanser de forskellige årstider med sansemotorisk mulighed for sand, jord – mudder og vand, varierende underlag. Vi oplever og mærker vejrets gang med kulde - varme/tørke, storm og stille vejr, samt regn og sne. Vi lytter til bladenes raslen, bruger syns- og høresansen ved at lytte og se efter fugle, fly og andre lyde omkring os. Vi varmer os ved bål, og hoster, sprutter og får tårer i øjnene, når røgen rammer os.

Eksempler:

Vi er lige kommet på legepladsen. Det har været frostvejr og en gruppe børn løber hen til forhindringsbanen. Der er kommet is på, og de skøjter rundt. Nogle falder ned og slår sig. Pædagogen må trække vejret en ekstra gang, og bide sig i tungen, for ikke at sige, at det er for farligt, og de skal finde på noget andet. Heldigvis får jeg kigget på deres ansigter, og de har en fest; de griner selvom de falder ned. De finder hurtigt ud af, at de er nødt til at sætte tempoet ned, og gå mere forsigtig. Det er vigtigt vi følger barnets/børnenes initiativ, da de fortæller os, hvor de er henne i deres kropslige udvikling.

A skal lære at mærke sig selv. Vi "maler" hende med pensel og "klemmer" hende på kroppen. Dette giver hende en ro. De andre børn begynder at spørge, om vi kan lege legen med "pensel". Det mener vi er en god måde at lære at være der for hinanden, få en ro og begynde at blive selvbevidst om sin krop, og at kunne mærke sig selv. Hvad er rart, og hvad er ikke rart.



Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores mål for det enkelte barn er at få en fornemmelse af og kendskab til naturen og respekt for den. Samtidig er den fundament for motorik, nysgerrighed, udforskning, undren, fantasi og vilde lege.

Børnenes motoriske udvikling har stor betydning for deres generelle trivsel, og en god motorik giver mod og styrker selvværd. Vi kan ikke sanse uden at bevæge os. I naturen vækkes kroppen til større sanselighed, og fungerer i sig selv som en motorikbane og tumleplads. I uderummet bevæger børnene sig mere, og har et højere fysisk aktivitetsniveau end indendørs. Naturen byder på mulighed for alsidig bevægelse, som der ikke altid er mulighed indenfor ex kravle, klatre, balance, løbe, cykle mm. Samtidig er det vist ved undersøgelser, at børn, der er meget ude, har bedre motorik og mindre sygefravær. Vi bestræber os på, at alle børn i Hotherdalen er ude hver dag. Vi er ude hver dag, uanset vejret. Vejret er i sig selv et godt læringsmiljø, og kan byde på forskellige aktiviteter – is, sne, vand, mudder, tørke mm. Eks. Hvad sker med sne og is, hvis vi holder det i vores varme hånd.

Naturen er et fantastisk læringsmiljø. Naturen overrasker konstant, og giver mulighed og pirre for sansning, udforskning, nysgerrighed og grundlægger kreativitet, og egner sig til motorisk udfoldelse, både grov- og finmotorisk. Ofte høres der "se, hvad jeg har fundet, se, hvad jeg kan osv.) Børn lærer bedst gennem oplevelser, sansning, handling og forståelse, og det styrker fantasien. Uderummet har det hele, og giver konkret læring. Indendørs taler vi efterfølgende, om det de har oplevet udenfor, og følger børnenes spor, fx hvis de finder en edderkop. Vi slår op i bøger, og ser og læser om fx sneglen, mariehønen, træer og blomster og prøver at tegne det vi oplever. Vi er med til at eksperimentere, er nysgerrige,

undrende, lyttende og formidlende, og veksler mellem at gå foran, ved siden af og bagved barnet alt efter planlagte aktivitet

Vi understøtter børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, og betydningen af en bæredygtig udvikling.

Vi skaber trygge rammer, hvor tillid, respekt og anerkendelse danner grundlaget for et udviklende læringsmiljø, hvor børnene kan eksperimentere, udforske, lege, udfordre sig selv motorisk mm. Læringsmiljøet skal tage afsæt i mulig læring, og inddrage børnene som aktive medskabende af egen læring, ved at stille åbne, nysgerrige spørgsmål til børnene.

Vores læringsrum ude er under udarbejdelse, til at tilgodese alle børn fra 3 til 6 år. Pt. har vi fået etableret udekøkkener og ekstra sandkasse.

Årstidernes skifte opleves på tættest hold. I legen er der højt til loftet og masser af plads at boltre sig på. På legepladsen er der vekselvirkning med børnenes egen leg og igangsatte aktiviteter af voksne. F.eks. "Bål", krible, krable, forhindringsbane, kongens efterfølgere, leg med forskellige materialer (brædder, træstubbe mm.) sang og bevægelse.

Vi bruger nærmiljøet til at gå ture i, og tæt på er der en lille skov, som vi sammen kan gå på opdagelse i og vække hinandens nysgerrighed. Eks. hvor sover dyrene om natten? Hvor mange ben har en edderkop osv.? Vi indsamler naturmaterialer til kreativ brug i børnehaven f.eks. efterårsblade, kogler, agern, bogkapsler og kastanjer. Blandt andet til juledekorationer. Eks: børnene sår i potter, og iagttager i den følgende tid frøene spire og gro. For at kunne vokse, skal de have sol og vand. Når de bliver store nok, planter vi dem ud i vores plantekasser, og børnene kan på skift være med til at vande og pleje dem.

Vi har fokus på genbrug og affaldssortering. F.eks. efter frokost samles den resterende mad, som bliver til mad til høns, hvilket vi taler om, og så er emnet høns. F.eks. høne, hane, kyllinger, æg - hvordan lever de, og hvad spiser de. Hvorfor spiser de vores "rester"?

Vi opfordrer til, at børnene skal tegne mere på papiret, farvelægge kopier færdige, og har en papirskraldespand på stuen.

Eksempel:

Børnene tager selv initiativ til at lave en forhindrings/balance bane med små stubbe og træskiver. De hjælpes ad med at bære eller rulle dem for at kunne lave banen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores mål er at give børnene kendskab til en mangfoldig vifte af kulturelle oplevelser, traditioner og kreative udfoldelser, og give børnene viden og mulighed for at udforske egne og andres kulturer

Pt er vi i Hotherdalen i gang med kulturhistorie, som ligger til grund i Hårlev. Vi hører og ser billeder, en historie om Kong Hother, som er en figur man hurtigt lærer at kende i vores institution. Her dyrker vi den fortælling, som et bærende element for fællesskabet. Alle som har gået i Hotherdalens Børnehave skal vide, hvem Kong Hother er, og kende fortællingen om ham. Vi læser om Kong Hother, og besøger hans gravsted på kirkegården. Det er mange traditioner i huset, såsom fastelavn, påske, bedsteforældredag, bag for en sag, julen osv. På disse forskellige tider af året snakker vi med børnene om baggrunden, historierne, og generelt hvorfor vi har fokus på disse traditioner. I den forbindelse inddrager vi lokalmiljøet. Biblioteket bliver flittig brugt, og til jul deltager vi alle i julegudstjeneste i Hårlev kirke.

Kultur er også gentagelser i årets og dagens gang. Vi holder dagligt samling, hvor børnene skiftes til at være i centrum, og være den, der er på, og der er plads til forskellighed og mangfoldighed i vores fællesskab. Temaerne til samling kan tage udgangspunkt i fokusord, rim og remser, årstiderne, forskellige lege, sange osv. Dette er med til at skabe et fællesskab i børnegruppen, som også opleves på fælles ture, og når huset har fokus på et fælles emne.

Men kultur er også at acceptere, at vi er forskellige og har forskellige baggrunde og udvikle respekt for hinandens forskelligheder. Nogen er mørke eller lyse i huden, hårfarver og øjenfarver varierer, nogen taler og forstår ikke dansk til fulde, og nogle må ikke spise svinekød, holder ikke jul eller fødselsdage. Her er vi åbne, og fortæller om hvorfor det er sådan. At vi alligevel er ens og en del af fællesskabet

Vores Læringsmiljøer i små grupper danner rammen for og giver fokus på de kreative processer, hvor processen er vigtigere end produktet, og vi vægter, at børnene får fingrene i

og eksperimenterer med forskellige materialer. Pap, lim, silkepapir, ler, maling, tuscher, fedtfarver, papmache, trylle dej, modellervoks, kartoffelmel sammen med vand, forskellige farver og størrelser perler osv. Sanserne skal stimuleres, og fantasien styrkes gennem ind- og udtryk på forskelligvis.

Der er både plads til tilrettelagte processer, men også processer, der følger børnenes spor og interesser. F.eks. var der på et tidspunkt en interesse for at lege butik, og så gik vi i gang med at lave pengesedler og mønter. Børnene vil invitere til teaterforestilling, så vi lavede billetter, tegnede og dekorerede burgere og pizzaer, og solgt dem til hinanden.

Eksempel:

Julemanden var på besøg i børnehaven. Et barn blev meget genert, da julemanden ville tage hende i hånden. Andre børn gav også udtryk for, at de var lidt nervøse for, hvad der skulle ske. Da julemanden havde forladt stedet, talte pædagog med børnene og forklarede, at julemanden bare har langt skæg og vil lave sjov. Vi talte efterfølgende om traditioner, og det at være fælles om noget.

Efter formiddagsfrugten bliver der fortalt historien om de tre bukkebruse. Den bliver fortalt med forskellige stemmer, og børnene gentager efter pædagogen. En af drengene på tre år begynder at græde, og siger, at han ikke kan lide trolde. Pædagogen siger "Det er en god trolld" Drengen: "jeg kan stadig ikke lide den" Pædagogen: "Faktisk er det en lille bitte trolld" Drengen: "jeg kan godt lide lille trolde". Så trollden blev forvandlet om til en lille trolld. Nogle gange må man tilpasse historierne, så alle børn kan deltage i fællesskabet.



Evalueringskultur



”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

I Hotherdalen arbejder vi med refleksion, opfølgning og feedback i professionelle læringsfællesskaber. Evalueringskulturen udgøres både af uformelle hverdagevalueringer i forbindelse med det pædagogiske arbejde, samt mere formelle og systematiske evalueringer, hvor der gøres brug af evalueringsredskaber, som fx pædagogisk analyse, aktions-

læring, SM(i)TTE, og kortlægninger af læringsmiljøet. De formelle og systematiske evalueringer tager afsæt i dokumentation af processer og resultater i det pædagogiske arbejde.

Evaluering handler for os om refleksion over egen praksis. Gør vi det, vi tror vi gør. Hvor er vi i processen? Hvilke mål arbejder vi hen imod? Hvordan gør vi det målbart? Hvem er aktører i processen? Børneperspektivet? Osv.

Vi vil udarbejde et handleplansskema på baggrund af læreplanerne. Dette vil vi bruge, når vi evaluerer på stuemøderne. Her vil være fokus på børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse, der tager udgangspunkt i det enkelte barn.

